

STANOWISKO
Komisji Etyki i Wykonywania Zawodu
Krajowej Rady Radców Prawnych

**w sprawie możliwości łączenia przez radcę prawnego funkcji
członka rady nadzorczej spółki akcyjnej
i świadczenia usług w zakresie pomocy prawnej na rzecz tej spółki**

1. Stosownie do treści art. 387 § 1 i 2 k.s.h.: *„Członek zarządu, prokurent, likwidator, kierownik oddziału lub zakładu oraz zatrudniony w spółce główny księgowy, radca prawny lub adwokat nie może być jednocześnie członkiem rady nadzorczej.”* Analogiczna regulacja dotyczy rad nadzorczych spółek z ograniczoną odpowiedzialnością (art. 214 k.s.h.).

2. Sformułowanie „zatrudniony” odnoszące się do głównego księgowego, radcy prawnego lub adwokata, zważywszy na to, że zgodnie z art. 4b ust. 1 pkt 1 ustawy z dn. 26 maja 1982 r.- Prawo o adwokaturze (Dz.U. z 2020 r., poz. 1651) adwokat nie może wykonywać zawodu, jeżeli pozostaje w stosunku pracy, z punktu widzenia racjonalnego ustawodawcy należy rozumieć szeroko, tj. jako rozciągające się zarówno na stosunek pracy, jak i stosunki cywilnoprawne. W doktrynie pogląd ten nie budzi wątpliwości i jest ugruntowany.¹ W systemie prawa potwierdzeniem tych poglądów jest unormowanie art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy z dn. 16 grudnia 2016 r. o zasadach zarządzania mieniem państwowym (Dz.U. z 2020 r., poz. 735), stosownie do którego kandydatem na członka rady nadzorczej spółki z udziałem Skarbu Państwa może być osoba, która *„nie pozostaje w stosunku pracy ze spółką ani nie świadczy pracy lub usług na jej rzecz na podstawie innego stosunku prawnego”*.

3. W doktrynie obecne są poglądy, według których:

---

¹ por. np. A. Kidyba – Komentarz aktualizowany do art. 301-633 Kodeksu spółek handlowych (Lex 2020): *„W stosunku do adwokatów, radców prawnych, głównych księgowych obowiązuje zakaz łączenia stanowisk, jeżeli są oni zatrudnieni, tj. zarówno na podstawie umowy o pracę (co jest wykluczone w przypadku adwokatów), ale także gdy są zatrudnieni na podstawie innego stosunku prawnego (zlecenie, umowa o zarządzanie).”*; M. Dumkiewicz – Kodeks spółek handlowych – Komentarz (Lex 2018): *„W przypadku głównych księgowych, radców prawnych i adwokatów zakaz dotyczy tych, którzy są zatrudnieni w spółce, a zatem tych, których ze spółką łączy umowa o świadczenie określonych usług czy też umowa o pracę (zatrudnienie na podstawie umowy o pracę jest wyłączone w przypadku adwokatów, z uwagi na art. 4b ust.1 pkt 1 pr. adw.); M. Rodzyńkiewicz – Kodeks spółek handlowych. Komentarz (Lex 2018): *„Przez zatrudnionego w spółce głównego księgowego, radcę prawnego lub adwokata należy rozumieć osoby, które albo są pracownikami w spółce (co jest wykluczone w przypadku adwokata, który nie może wykonywać tego zawodu w ramach stosunku pracy), albo świadczą na rzecz spółki stałe usługi na podstawie umowy cywilnoprawnej.”*; R. Potrzeńcz, T. Siemiątkowski – Kodeks spółek handlowych. Komentarz (Lex 2012): *„Art. 387 k.s.h. ma także zastosowanie do radców prawnych wykonujących zawód w ramach stosunku pracy łączącego go ze spółką (art. 8 ust. 1 ustawy z 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (...)) Podobnie jak w przypadku adwokatów objęci są nim także ci radcowie prawni, którzy zostali zatrudnieni w spółce na podstawie innego stosunku prawnego obejmującego świadczenie usług prawnych dla spółki w sposób trwały (np. umowa o zarządzanie, stały stosunek zlecenia (...))”*; W. Pyziół – Kodeks spółek handlowych. Komentarz (Lex 2008): *„Przez „zatrudnienie” w spółce należy rozumieć nie tylko pozostawanie w stosunku pracy ze spółką, ale również świadczenie pracy na podstawie innych stosunków prawnych. Za taką interpretacją przemawia między innymi zaliczenie do osób zatrudnionych w spółce adwokata, który zgodnie z art. 4b ust. 1 pkt 1 ustawy z 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze (...) nie może wykonywać zawodu, pozostając w stosunku pracy.”**

a) zakaz z art. 387 § 1 k.s.h. nie dotyczy tych radców i adwokatów, którzy będąc członkami rady nadzorczej spółki wykonują na jej rzecz jedynie czynności doraźne składające się na pomoc prawną²,

b) zakaz nie dotyczy radców prawnych i adwokatów, którzy są zatrudnieni nie bezpośrednio w spółce, lecz w kancelarii obsługującej spółkę, pod warunkiem, że nie zostali wyznaczeni do pełnienia funkcji w radzie nadzorczej³; jednakże na tym tle wart odnotowania jest wyrok Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30 sierpnia 2019 r., sygn. I AGa 376/18, w którym wyrażono pogląd, że: *„W ramach weryfikacji przesłanek z art. 387 k.s.h. badaniu winny podlegać wszelkie formy upoważnienia czy umocowania do działania. Tak zatem przez pojęcie "zatrudnienia" należy rozumieć nie tylko świadczenie pracy w oparciu o umowę o pracę, lecz także takie, które znajduje swe umocowanie w innych stosunkach cywilnoprawnych. Badaniu powinny podlegać wszelkie formy upoważnienia do działania, jak też badaniu powinna podlegać nie tylko sfera czysto organizacyjna, lecz także faktyczna.”*⁴

---

² por. np. R. Potrzeszcz, T. Siemiątkowski – Kodeks spółek handlowych. Komentarz (Lex 2012): „(...) nie są pozbawieni prawa powołania do rady nadzorczej lub komisji rewizyjnej ci adwokaci i radcowie prawni, którzy na podstawie pełnomocnictwa udzielonego przez spółkę do prowadzenia jednostkowej sprawy reprezentują spółkę przed sądem lub innym organem (zob. podobnie A. Kidyba, *Kodeks...*, t. I, 2010, s. 927, A. Szumański, w: *Kodeks...*, t. II, 2005, s. 563; J. Szwaja, w: *Kodeks spółek...*, t. III, Warszawa 2008, s. 808, a także D. Kulgawczuk, R.L. Kwaśnicki, *Zakaz...*, s. 4, którzy opowiadają się za mniej restrykcyjnym rozumieniem zakazu z art. 214 § 1 i art. 387 § 1 k.s.h. w odniesieniu do zatrudnionych w spółce głównych księgowych, adwokatów oraz radców prawnych.”; G. Domański, M. Jagielska - Rada nadzorcza spółki akcyjnej. Powoływanie, kompetencje, funkcjonowanie - aspekty prawne (Lex 2011): „(...) ustawodawca, poza stosunkiem pracy, ma na myśli jedynie stałe świadczenie usług. Trudno byłoby bowiem zakładać, że członkiem rady nie może być np. radca prawny, który w ramach umowy zlecenia przygotował dla spółki kilka lat wcześniej jedną opinię prawną.”

³ por. D. Kulgawczuk, R. Kwaśnicki - Zakaz pełnienia funkcji członka organu nadzoru spółki kapitałowej w kodeksie spółek handlowych - uwagi de lege lata oraz wnioski de lege ferenda (Pr. Spółek 2006/11/2): „Stała współpraca na podstawie umowy cywilnoprawnej, jednakże z zachowaniem organizacyjnej odrębności spółki oraz przedsiębiorstwa danego adwokata, radcy prawnego czy księgowego (obsługa przez tzw. zewnętrzną kancelarię lub biuro rachunkowe), nie spowodowałaby zrealizowania się zakazu z art. 214 § 1 i art. 387 § 1 k.s.h. Sama większa lub mniejsza zależność ekonomiczna nie wystarcza bowiem do uznania, że są spełnione przesłanki zastosowania art. 214 (art. 387) § 1 k.s.h. Przede wszystkim treść wskazanych przepisów nie zawiera takiego ograniczenia. Ponadto warto wskazać na argumenty związane ze stosunkowo niewielkim zagrożeniem bezpieczeństwa obrotu prawnego równoważonym możliwością lepszego wykonywania zleceń mocodawcy oraz zakazem interpretowania wyjątków rozszerzająco. Zakaz łączenia funkcji nie obowiązywał również w wypadku, gdyby dany adwokat (radca prawny, księgowy) jedynie doraźnie świadczyłby usługi doradcze danej spółce.”

⁴ z uzasadnienia tego wyroku: „Trafne jest natomiast stanowisko apelujących, iż nie można przyjąć, że dyspozycją art. 387 k.s.h. nie są - co do zasady - objęte sytuacje, w których członkami rady nadzorczej są adwokaci i radcowie powiązani z osobami prawnymi świadczącymi na rzecz spółki usługi prawne. (...) Wystarczy wskazać, że art. 387 k.s.h. statuuje zakaz łączenia stanowisk przewidując, iż członkiem rady nadzorczej nie może być osoba zajmująca w spółce określone stanowiska, w tym zatrudniony w spółce radca prawny lub adwokat (§ 1), jak też członkiem rady nadzorczej nie może być każda inna osoba, która podlega bezpośrednio członowi zarządu albo likwidatorowi (§ 2). Ratio legis tego przepisu wynika z dążenia do niedopuszczenia do połączenia funkcji nadzoru i zarządzania, dla zapewnienia efektywności i rzetelności wykonywania w spółce funkcji kontrolnych. Ma zapobiegać temu, by osoby i organy były jednocześnie ocenianymi i oceniającymi, nadzorującymi i nadzorowanymi. Kształtowany omawianym przepisem zakaz łączenia funkcji i stanowisk dotyczy przy tym nie tylko stosunków wewnętrznych w spółce, lecz także stosunków zewnętrznych. Obejmuje osoby sprawujące w spółce określone funkcje, prokurenta, wreszcie "pomocników" przy prowadzeniu spraw i reprezentacji spółki. Prowadzi to do wniosku, iż należy go wiązać nie tylko ze sferą prowadzenia spraw, lecz także ze sferą reprezentacji spółki, w tym

4. Kodeks Etyki Radcy Prawnego w art. 25 – 30 normuje deontologiczne reguły ograniczające możliwość podejmowania przez radcę prawnego określonej aktywności (zajęcia niedopuszczalne), w tym w szczególności w przypadku konfliktu interesów. Art. 25 KERP stanowi, że: „*Radca prawny nie może zajmować się sprawami ani w jakikolwiek sposób uczestniczyć w czynnościach, które ograniczałyby jego niezależność, uwłaczały godności zawodu, podważały do niego zaufanie albo groziły naruszeniem tajemnicy zawodowej.*” Po myśli art. 6 ust. 1 ustawy z dn. 6 lipca 1092 r. o radcach prawnych (Dz.U. z 2020 r., poz. 75): „*Świadczenie pomocy prawnej przez radcę prawnego polega w szczególności na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy.*” Według art. 7 ust. 2 i 3 KERP: „*Radca prawny, przy wykonywaniu czynności zawodowych, powinien być wolny od wszelkich wpływów wynikających z jego osobistych interesów, nacisków z zewnątrz oraz ingerencji z jakiegokolwiek strony lub z jakiegokolwiek powodu. Wyrażone przez kogokolwiek polecenia, ograniczające niezależność sugestie czy wskazówki, nie mogą wpływać na prezentowane przez niego stanowisko w sprawie. Radca prawny nie może naruszać zasad etyki zawodowej i niewłaściwie wywiązywać się z obowiązków zawodowych w celu spełnienia oczekiwań klienta lub osób trzecich.*”

5. Zgodnie z przepisami statuującymi ustrój spółek akcyjnych: „*Rada nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności. W celu wykonania swoich obowiązków rada nadzorcza może badać wszystkie dokumenty spółki, żądać od zarządu i pracowników sprawozdań i wyjaśnień oraz dokonywać rewizji stanu majątku spółki*”.(art. 382 § 1 i 4 k.s.h.) Do jej kompetencji „*należy również zawieszanie, z ważnych powodów, w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków zarządu oraz delegowanie członków rady nadzorczej, na okres nie dłuższy niż trzy miesiące, do czasowego wykonywania czynności członków zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację albo z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności.*” (art. 383 § 1 k.s.h.)

6. Zatrudnienie w spółce akcyjnej, rozumiane jako pozostawanie w stosunku pracy lub stosunku cywilnoprawnym kształtującym osobiste wykonywanie usług, następuje na podstawie stosownej umowy, do zawarcia której upoważniony jest zarząd lub wskazane przezeń inne osoby legitymujące się odpowiednimi pełnomocnictwami. **Skoro rada nadzorcza w spółce akcyjnej sprawuje stały nadzór nad działalnością spółki, to wykonywanie na rzecz spółki jakichkolwiek czynności usługowych przez radcę prawnego będącego członkiem tej rady stwarza zagrożenie wystąpienia konfliktu interesów, naruszenia niezależności radcy prawnego, a nawet naruszenia tajemnicy zawodowej. Wobec powyższego, zdaniem komisji:**

a) nie istnieją przeszkody prawne w obejmowaniu przez radcę prawnego funkcji członka rady nadzorczej spółki akcyjnej, pod warunkiem, że nie jest pracownikiem tej

---

dokonywania czynności prawnych. W konsekwencji zakaz ten dotyczy wszelkich form działania (tak: A Kidyba, komentarz do art. 387 k.s.h.)”

spółki albo zatrudnionym na podstawie umowy cywilnoprawnej do stałej obsługi prawnej (świadczenia pomocy prawnej) tej spółki,

b) przy założeniu, że użyte w art. 387 § 1 k.s.h. pojęcie „zatrudniony” oznacza nie każdy stosunek cywilnoprawny skutkujący wykonywaniem usługi polegającej na świadczeniu pomocy prawnej, lecz tylko taki, który charakteryzuje się trwałością i kompleksowością (tzw. stałe zlecenie na obsługę prawną), możliwe jest wykonanie przez radcę prawnego będącego członkiem rady nadzorczej doraźnej usługi wchodzącej w zakres pojęcia „świadczenie pomocy prawnej” z art. 6 ust. 1 ustawy o radcach prawnych, na rzecz tej spółki; w każdym jednak przypadku, przed podjęciem się takiej aktywności radca prawny winien rozważyć czy nie stoją temu na przeszkodzie przepisy ustawy i Kodeksu Etyki Radcy Prawnego zakazujące podejmowania czynności zawodowych z uwagi na konflikt interesów, zagrożenie niezależności lub ryzyko naruszenia tajemnicy zawodowej; w przypadku zaistnienia takich przesłanek już po przyjęciu (w trakcie realizacji) zlecenia winien postąpić zgodnie z normą art. 26 ust. 2 KERP,

c) radca prawny wykonujący zawód w spółce, o jakiej mowa w art. 8 ust. 1, świadczącej pomoc prawną spółce akcyjnej może obejmować funkcję członka rady nadzorczej obsługiwanej spółki pod warunkiem, że nie został wyznaczony do wykonywania czynności świadczenia pomocy prawnej na rzecz tej spółki akcyjnej, z zastrzeżeniem określonym powyżej pod lit. b).

opr. r.pr. Zbigniew Pawlak

Przewodniczący Komisji
Etyki i Wykonywania Zawodu KRRP
r. pr. Ryszard Wilmanowicz